

**ДЕРЖАВНА ФІСКАЛЬНА СЛУЖБА УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ**

ШАПКА АЛЬОНА ВОЛОДИМИРІВНА

УДК 342.9 (477)

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ В ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ
ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ**

Спеціальність 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право;
інформаційне право

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Ірпінь – 2016

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Університеті державної фіскальної служби України.

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент, с.н.с.

Литвин Наталія Анатоліївна,

Університет державної фіскальної служби України,
доцент кафедри адміністративного права і процесу та
митної безпеки.

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, доцент

Теремецький Владислав Іванович,

Міжнародний економіко-гуманітарний університет
ім. Степана Дем'янчука, завідувач кафедри
кримінального права і правосуддя;

кандидат юридичних наук

Косиця Ольга Олексіївна,

Університет сучасних знань,
доцент кафедри приватно-правових дисциплін.

Захист відбудеться «27» грудня 2016 р. о 14 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 27.855.02 Університету державної фіскальної служби України за адресою: вул. Садова, 55, м. Ірпінь, Київська область, 08201.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Університету державної фіскальної служби України за адресою: вул. Університетська, 31, м. Ірпінь, Київська область, 08201.

Автореферат розісланий «26» листопада 2016 року

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Т.О. Мацелик

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. На сучасному етапі розвитку України як економічно розвиненої та правової держави особливе місце займає національна безпека, важливою складовою якої є інформаційна. Держава, яка має розвинені інформаційні системи та засоби інформаційного захисту, є лідером в економічній, політичній та соціальній сферах, має стратегічну і тактичну переваги, зокрема у передових інформаційних технологіях.

Державна фіскальна служба України (далі – ДФС України) на сьогодні є одним з найважливіших органів системи державного управління, який реалізує державну політику у податковій та митній сферах. Ефективне функціонування зазначених сфер є необхідною умовою захисту економічних інтересів України.

Для розвитку та покращення діяльності органів ДФС України у сфері захисту інформації було затверджено Стратегічний план розвитку ДФС України на 2015 – 2018 рр., у якому одним із пріоритетів визначено впровадження новітніх інформаційних технологій, спрямованих на охорону державної таємниці, технічного та криптографічного захисту інформації в апараті ДФС України та її територіальних органах.

На сьогодні правопорушення в економічній сфері вчиняються з використанням різноманітних схем протиправної діяльності, у тому числі через незаконне заволодіння інформацією та проникнення в державні інформаційні системи. У зв'язку з цим питання забезпечення інформаційної безпеки в діяльності органів ДФС України та її нормативно-правове регулювання залишаються актуальними, оскільки з розвитком інформаційних відносин у ДФС України виникає загроза несанкціонованого розголошення інформації з обмеженим доступом, незаконного втручання до інформаційних систем, що становить загрозу зміни інформації та порушення встановленого порядку її маршрутизації. Отримавши таку інформацію, зловмисники мають можливість використовувати її для вчинення інших протиправних дій, зокрема ухилення від сплати податків, зборів тощо.

Незважаючи на наукову і практичну цінність питань, пов'язаних із забезпеченням інформаційної безпеки в діяльності ДФС України, донині немає єдиного підходу щодо виокремлення заходів забезпечення інформаційної безпеки в органах ДФС України. Унаслідок цього, системне дослідження вказаних проблем набуває додаткової актуальності.

Основне теоретичне підґрунтя дослідження у сфері інформаційного права становлять праці таких відомих українських вчених, як І.В. Арістова, К.І. Беляков, В.М. Брижко, А.І. Берлач, В.О. Глушков, В.Д. Гавловський, Б.А. Кормич, Р.А. Калюжний, О.В. Логінов, В.М. Росоловський, А.М. Новицький, Н.Б. Новицька, О.В. Олійник, С.П. Ріппа, М.Я. Швець та інші. Проблеми формування інформаційної безпеки, її правового регулювання досліджували такі науковці, як І.Р. Березовська, А.І. Брезвін, В.Т. Білоус, О.А. Долгий, Л.М. Касьяненко, Т.С. Касянюк, О.О. Косиця, Г.М. Линник, Н.А. Литвин, В.Я. Мацюк, О.В. Олійник, В.М. Попович, О.П. Рябченко,

І.С. Стаценко-Сургучова, Д.Я. Семир'янов, В.І. Теремецький, В.С. Цимбалюк, В.О. Шамрай, В.К. Шкарупа, Ф.О. Ярошенко та іншими.

Серед дисертаційних досліджень необхідно виокремити роботу Линника Г.М., який здійснив загальну характеристику адміністративно-правового регулювання інформаційної безпеки України, розглянув інформаційну безпеку держави, як діяльність суб'єктів права щодо задоволення національних інтересів в інформаційній сфері шляхом управління реальними чи потенційними загрозами. Березовська І.Р. розглянула історичні етапи розвитку адміністративно-правових засобів забезпечення інформаційної безпеки України, з'ясувала особливості застосування дозвільних і реєстраційних засобів забезпечення інформаційної безпеки в діяльності органів державної влади України. Олійник О.В. ґрунтовно розглянув основоположні принципи формування інформаційної безпеки держави, напрями її правового регулювання.

Вивченню окремих питань інформаційної безпеки в діяльності органів ДПС України було присвячено дисертаційну роботу Субіної Т.В. «Адміністративно-правове забезпечення інформаційної безпеки в органах Державної податкової служби України» (Ірпінь, 2010). На відміну від вказаної роботи, нами зосереджено увагу на удосконаленні наукових теоретичних підходів до застосування заходів забезпечення інформаційної безпеки в діяльності органів ДФС України, визначення сутності управління інформацією в діяльності органів ДФС України та обґрунтування напрямів удосконалення національного законодавства і практики його застосування у зазначеній сфері.

Віддаючи належне результатам попередніх наукових досліджень з цієї проблематики, необхідно зазначити, що в умовах реформування ДФС України питання інформаційної безпеки не отримали належного висвітлення і тому потребують додаткового наукового обґрунтування. Наведене не лише зумовило вибір теми дисертаційного дослідження, а й свідчить про актуальність її наукових положень як для теоретичного аналізу забезпечення інформаційної безпеки в діяльності органів ДФС України, так і для визначення нових концептуальних підходів щодо їх удосконалення.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Обраний напрям дослідження пов'язаний із втіленням в життя окремих положень Закону України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки» від 09.01.2007 № 537-V та Стратегічного плану розвитку ДФС України на 2015 – 2018 роки, затвердженого Наказом ДФС України від 12.02.2015 № 80. Дисертацію виконано відповідно до «Стратегії національної безпеки України», затвердженої Указом Президента України від 26.05.2015 № 287/2015, та «Пріоритетних напрямів розвитку правової науки на 2011–2015 рр.», затверджених постановою Загальних зборів НАПрН України 24 вересня 2010 року. Відповідне наукове завдання, яке визначає характер досліджуваної проблематики, закріплено у планах науково-дослідної роботи кафедри управління, адміністративного права і процесу та адміністративної діяльності Національного університету державної податкової служби України – «Правове

регулювання управлінської та правоохоронної діяльності у сфері оподаткування» (державний реєстраційний номер УкрНТІ 0112U001826).

Тема дисертаційного дослідження затверджена Вченою радою Національного університету ДПС України від 24 квітня 2014 року (протокол № 8), розглянута координаційним бюро відповідного відділення Національної академії правових наук України і має позитивний відгук щодо актуальності, коректності формулювання та доцільності дослідження у вигляді дисертації за спеціальністю 12.00.07.

Мета і завдання дослідження. Мета роботи полягає в тому, щоб на підставі проведеного аналізу наукової літератури, чинних нормативно-правових актів, досвіду зарубіжних країн та правозастосовної практики уповноважених органів удосконалити теоретичні основи і практику адміністративно-правового забезпечення інформаційної безпеки в діяльності органів ДФС України.

Для досягнення зазначеної мети були сформовані основні завдання:

- визначити поняття та суть інформації, яку використовують органи ДФС України для реалізації покладених на них функцій та завдань;
- сформувати розуміння інформаційної безпеки в органах ДФС України для своєчасного виявлення загроз, які виникають у податковій та митній сферах;
- встановити коло суб'єктів, які забезпечують інформаційну безпеку в органах ДФС України;
- проаналізувати інформаційні ресурси, які використовують органи ДФС України у своїй діяльності;
- виокремити напрями вдосконалення інформаційного забезпечення управління в органах ДФС України;
- здійснити аналіз інформаційних відносин та визначити заходи щодо організації захисту інформації в органах ДФС України;
- з'ясувати питання адміністративної відповідальності, пов'язані із забезпеченням інформаційної безпеки органів ДФС України;
- сформувати пропозиції та рекомендації до чинного законодавства, що стосуються інформаційної безпеки в діяльності органів ДФС України;
- узагальнити позитивний досвід зарубіжних країн щодо використання правових засад забезпечення інформаційної безпеки в органах ДФС України.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, які виникають та реалізуються в процесі забезпечення інформаційної безпеки органів Державної фіскальної служби України.

Предметом дослідження є адміністративно-правові засади забезпечення інформаційної безпеки в діяльності органів ДФС України.

Методи дослідження. Для реалізації поставленої мети та вирішення сформованих завдань у дисертаційній роботі використано комплекс дослідницьких загальнонаукових і спеціальних методів наукового пізнання з урахуванням специфіки актуальної проблематики забезпечення інформаційної безпеки в діяльності органів ДФС України.

Основою дослідження став діалектичний метод пізнання, який дозволив розглянути проблеми у дисертації, як єдність їх соціального змісту та юридичної

форми (підрозділи 1.1, 2.1, 2.3). За допомогою поширення отриманих висновків і знань та логіко-семантичного способів було деталізовано сутність таких понять, як: «податкова інформація», «митна інформація», «інформаційна безпека в діяльності органів ДФС України», «управління інформаційними ресурсами органів ДФС України», «інформаційне правопорушення у діяльності ДФС України», «адміністративна відповідальність за вчинені інформаційні правопорушення», «податкова таємниця», «митна таємниця» (підрозділи 1.1, 1.2, 2.2, 2.3, 2.4, 3.1). Застосування системного аналізу та порівняльно-правового методу дозволило розглянути методичні підходи до використання вітчизняного та зарубіжного досвіду у сфері реалізації адміністративно-правових засобів забезпечення інформаційної безпеки (підрозділ 3.2). Використання різних способів аналізування, синтезування та створення класифікацій і групвань дало можливість визначити статус, завдання та функції суб'єктів, які забезпечують інформаційну безпеку у податковій і митній сферах держави (підрозділ 1.3). Порівняльно-правовий, організаційно-правовий, системно-функціональний та системно-структурний методи дозволили визначити поняття та відповідні ознаки інформаційної безпеки та інформаційного забезпечення управління в органах ДФС України (підрозділи 1.2, 2.1).

Нормативно-правову основу дослідження склали Конституція України, Податковий кодекс України, Митний кодекс України, закони України: «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки», «Про інформацію», «Про Концепцію Національної програми інформатизації», «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах», «Про захист персональних даних», окремі норми, що забезпечують інформаційну безпеку ДФС України, конвенції, угоди, які регулюють інформаційну безпеку, як суспільні відносини в інформаційному середовищі, законодавство зарубіжних країн (США, Великої Британії, Німеччини, Естонії, Канади, Франції, Нідерландів тощо).

Емпіричною базою роботи є узагальнення практичної діяльності органів ДФС України, довідникових видань, аналіз публікацій та обробка даних офіційних інформаційних джерел щодо забезпечення інформаційної безпеки органів державної влади, зокрема органів ДФС.

Наукова новизна одержаних результатів. Дисертація є одним із перших в Україні комплексним науковим дослідженням адміністративно-правового забезпечення інформаційної безпеки в діяльності органів Державної фіскальної служби України. За результатами дослідження внесено пропозиції до чинного законодавства у сфері формування інформаційної безпеки. На підставі проведеного дослідження сформульовано й обґрунтовано низку висновків, рекомендацій та пропозицій, зокрема:

уперше:

– дано авторське визначення понять: «інформаційна безпека в діяльності органів ДФС України – це стан захисту інформації, інформаційних технологій та інформаційних ресурсів, працівників служби, фізичних та юридичних осіб від неправомірних дій чи бездіяльності суб'єктів інформаційних відносин, за якого

здійснюється попередження, виявлення та протидія інформаційним правопорушенням»;

«митна інформація, яку запропоновано розуміти як коло відомостей і даних, що збирають, накопичують та використовують органи ДФС для реалізації державної митної політики»;

– обґрунтовано доцільність впровадження в діяльність ДФС України до інформаційної системи «Податковий блок» підсистеми «Електронний журнал безпеки» з метою контролю за діями користувачів для виявлення і протидії правопорушенням;

удосконалено:

– визначення понять: «управління інформаційними ресурсами органів ДФС України – це встановлена законодавством діяльність органів ДФС України щодо реалізації правових, організаційних, управлінських й технічних заходів, спрямована на належне отримання, накопичення, опрацювання, використання й зберігання інформації, необхідної для виконання покладених на ДФС функцій»;

«податкову таємницю запропоновано розуміти як сукупність інформації з обмеженим доступом, яка містить персональні дані фізичних та юридичних осіб, конфіденційну і службову інформацію, а також державну таємницю, яка стає відомою органам ДФС у зв'язку з виконанням покладених на них функцій і підлягає захисту»;

«митну таємницю запропоновано розглядати як сукупність інформації, що стає відомою органам ДФС під час реалізації державної митної справи і містить персональні дані фізичних та юридичних осіб, конфіденційну, службову інформацію, державну таємницю, використовується органами ДФС тільки для виконання митних завдань і підлягає захисту»;

– завдання та функції сучасної системи суб'єктів забезпечення інформаційної безпеки в діяльності органів ДФС України, а саме: Департаменту охорони державної таємниці, технічного та криптографічного захисту інформації, Департаменту інформаційних технологій, Департаменту обслуговування платників, Департаменту моніторингу доходів та обліково-звітних систем, Головного управління внутрішньої безпеки;

дістали подальшого розвитку:

– напрями вдосконалення інформаційного забезпечення управління в органах ДФС України;

– наукові підходи щодо розуміння адміністративної відповідальності у сфері забезпечення інформаційної безпеки органів ДФС України, як важливого чинника організації захисту інформації в податковій та митній сферах;

– заходи вдосконалення захисту інформації в діяльності органів ДФС України (спеціальне діловодство; режим секретності, включаючи технічний захист інформації; технічний і криптографічний захист інформації; голографічний захист носіїв інформації; правовий та організаційний захист інформації, а також складові всіх інших видів (правову основу окремих різновидів захисту інформації);

– положення щодо недостатньої законодавчої урегульованості інституту податкової та митної таємниці, у зв'язку з чим обґрунтовано рекомендації щодо удосконалення діючого законодавства;

– пропозиції щодо запозичення позитивного досвіду у сфері інформаційної безпеки державних органів.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що узагальнення та висновки, які містяться в дисертації, можуть бути використані при проведенні подальших наукових досліджень з питань адміністративно-правового забезпечення інформаційної безпеки в діяльності органів ДФС України, у тому числі:

– у *науково-дослідній сфері* – як основа для подальшого розроблення загальнотеоретичних питань, які можуть бути пов'язані з удосконаленням адміністративно-правових заходів забезпечення інформаційної безпеки в діяльності органів ДФС України (акт про впровадження від 21 березня 2016 року);

– у *правотворчій сфері* – для удосконалення чинних і розроблення проектів нормативно-правових актів, спрямованих на гарантування інформаційної безпеки органів ДФС України;

– у *практичній діяльності* – з ціллю підвищити результативність організації інформаційного забезпечення органів ДФС України (акт про впровадження від 25 березня 2016 року);

– у *навчальному процесі* – протягом підготовки навчальних підручників, посібників, методичних матеріалів, які можуть бути основою для проведення лекцій, семінарів та практичних занять для таких навчальних дисциплін, як «Адміністративна діяльність контролюючих органів в сфері оподаткування», «Інформаційне право» (акт про впровадження від 18 березня 2016 року).

Особистий внесок здобувача. Положення, що розглянуто в науковій роботі та винесено на захист, є результатом самостійної праці автора дисертації. Наукові ідеї та розробки, які належать співавторам опублікованих праць, у дисертаційному дослідженні не використовувалися. Особистий внесок до опублікованих колективних наукових праць пропорційний кількості співавторів.

Апробація результатів дослідження. Основні положення, висновки і рекомендації, розроблені в процесі дослідження, обговорювались на розширеному засіданні кафедри адміністративного права і процесу та митної безпеки Університету державної фіскальної служби України. Окремі положення та результати роботи було оприлюднено на 8 міжнародних і науково-практичних конференціях, зокрема: «Проблеми впровадження інформаційних технологій в економіці» (Ірпінь, 23 січня – 30 березня 2012 року), «Проблеми гуманізації навчання та виховання у вищому закладі освіти» (Ірпінь, 29 – 30 березня 2012 року), «Стратегія і тактика правових реформ: виклики сучасності» (Київ, 5 березня 2013 року), «Административное право и процесс: история, современность, перспективы развития» (Москва-Запоріжжя, 21 – 22 травня 2014 року); «Реформування податкової системи України в контексті глобалізаційних викликів» (Ірпінь, 21 листопада 2014 року); «Проблеми правової

реформи та розбудови громадянського суспільства в Україні» (м. Харків, 16 – 17 жовтня 2015 року); «Верховенство права та правова держава» (м. Ужгород, 16 – 17 жовтня 2015 року); «Юридичні науки: проблеми та перспективи» (м. Херсон, 20 – 21 травня 2016 року).

Публікації. Основні положення дисертації відображено у 14 публікаціях, серед яких 5 наукових статей опубліковано у наукових фахових виданнях України, 1 стаття в іноземному виданні, 8 тез наукових повідомлень на науково-практичних конференціях.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, дев'яти підрозділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг дисертації становить 205 сторінок, список використаних джерел налічує 174 найменування.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **Вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертації, визначено її зв'язок з науковими планами та програмами, мету і завдання, об'єкт і предмет, методи дослідження, наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, наведено дані щодо апробації результатів дисертації та публікації.

Розділ 1 «Теоретико-правова характеристика інформаційної безпеки в діяльності органів Державної фіскальної служби України» складається з трьох підрозділів, присвячених аналізу понять податкової та митної інформації, інформаційної безпеки в діяльності органів ДФС України, дослідженню суб'єктів забезпечення інформаційної безпеки.

У підрозділі 1.1 *«Поняття та сутність інформації в діяльності органів ДФС України»* визначено основні теоретичні положення щодо поняття податкової та митної інформації.

Встановлено, що інформація відіграє важливу роль у процесі управління державою. Збір, оброблення та систематизація інформації дозволяють чітко визначити цілі та засоби досягнення поставленої мети. Розробка відповідних механізмів включає в себе як механізми збору, зберігання інформації, так і механізми захисту від несанкціонованого втручання в інформаційні бази даних.

Визначено, що основоположне значення має оперативність та якість збирання й оброблення інформації. Існує пряма залежність між швидкістю збирання, оброблення інформації та ефективністю прийнятих і реалізованих управлінських рішень. Тобто, чим більше опрацьовується інформації, тим більш тісними стають зв'язки між структурними підрозділами органів державного управління та контролю, зокрема в органах ДФС, і тим більш якісно та глибоко вони впливають на суспільство.

Наголошено на тому, що митну інформацію використовують під час проведення заходів митного контролю, митного оформлення, а також вона необхідна для митного забезпечення органів ДФС. Запропоновано поняття «митна інформація» визначити в Законі України «Про інформацію», як окремий

вид інформації, що дозволяє уникнути суперечностей, що виникають стосовно порядку її використання та зберігання органами ДФС.

Визначено, що в органах ДФС використання податкової й митної інформації розподіляється за режимом доступу на відкриту та інформацію з обмеженим доступом.

Підрозділ 1.2 «Вплив державної політики на діяльність органів ДФС України у сфері забезпечення інформаційної безпеки» присвячений дослідженню основних заходів забезпечення інформаційної безпеки в органах ДФС. Акцентовано увагу на тому, що належний та якісний захист інформації, яку використовують органи ДФС України, є передумовою для забезпечення належної інформаційної безпеки.

Встановлено, що інформаційна безпека України повинна реалізовуватися практичними заходами відповідної державної політики у цій галузі шляхом: гарантування, дотримання й забезпечення реальних прав і свобод кожної особистості, в тому числі в площині забезпечення права на отримання і використання інформації; формування інформаційної політики, яка б враховувала інтереси всіх верств населення та була доступною як на території України, так і поза її межами; створення стратегії інформаційного захисту, механізмів реалізації цієї політики через розвиток потужних інформаційних систем й елементів.

Визначено, що важливим елементом державної політики розвитку податкової й митної систем країни є забезпечення інформаційної безпеки. Така політика повинна забезпечувати відповідні гарантії безпеки інформаційних ресурсів та технологій, які використовують державні органи, зокрема ДФС.

Інформаційну безпеку органів ДФС розглянуто, як необхідну умову належного виконання покладених на вказані органи функцій, а також гарантування та дотримання законодавчо закріплених прав фізичних і юридичних осіб. Адже, під час виконання відповідних завдань органам ДФС України стає відома інформація про таких осіб, несанкціоноване використання якої може завдати шкоди господарським та діловим інтересам. Проте чинним законом не визначено, як потрібно забезпечувати непоширення комерційної та особистої інформації про фізичних та юридичних осіб, відсутні конкретні приписи та положення щодо відповідальності посадових осіб органів ДФС за неправомірне поширення такої інформації.

Констатовано, що головним завданням органів ДФС України щодо забезпечення інформаційної безпеки є дотримання безпеки комбінацій доступу до інформаційних систем, цілісності та конфіденційності інформації, яка в них міститься.

У підрозділі 1.3 «Суб'єкти, що забезпечують інформаційну безпеку в органах ДФС України» проаналізовано законодавчо закріплені повноваження органів державної влади в сфері забезпечення інформаційної безпеки ДФС України.

Визначено, що суб'єктами забезпечення інформаційної безпеки в діяльності органів ДФС України є Департамент охорони державної таємниці,

технічного та криптографічного захисту інформації, Департамент інформаційних технологій, Департамент обслуговування платників, Департамент моніторингу доходів та обліково-звітних систем, Головне управління внутрішньої безпеки. Доведено, що завдання цих органів потребують вдосконалення з питань забезпечення інформаційної безпеки в податковій та митній сферах життєдіяльності держави.

Головними напрямками діяльності зазначених суб'єктів, що забезпечують інформаційну безпеку в органах ДФС України, є: розробка законопроектів, забезпечення реалізації законних та підзаконних нормативних актів, що стосуються питань інформатизації в державі та її органів влади; створення організаційно-правових засад для всебічного функціонування електронного документообігу, використання електронного цифрового підпису; сприяння розвитку технічних засобів збору та збереження інформації; формування, виконання програм криптографічного та технічного захисту інформації, виконання заходів державного контролю; здійснення заходів профілактичного характеру, спрямованих на гарантування інформаційної безпеки; проведення єдиної політики підвищення рівня інформатизації органів ДФС України; розвиток наявних та впровадження інноваційних автоматизованих технічних систем та програм в органах ДФС України; використання загальнодержавних довідкових та інформаційних баз даних; організація співпраці з міжнародними організаціями у сфері інформатизації.

Розділ 2 «Організаційно-правові засади інформаційної безпеки в діяльності органів Державної фіскальної служби України» складається з чотирьох підрозділів і присвячений характеристиці інформаційного забезпечення діяльності органів ДФС, визначенню концептуальних заходів організації захисту інформації та інформаційних відносин в органах ДФС України; дослідженню питань адміністративної відповідальності у сфері забезпечення інформаційної безпеки ДФС України та системи управління інформаційними ресурсами в діяльності ДФС України.

У підрозділі 2.1 «Інформаційне забезпечення процесу управління діяльністю органів ДФС України» розглянуто питання інформаційного забезпечення діяльності органів ДФС України.

Встановлено, що за допомогою належного інформаційного забезпечення можлива найкраща продуктивність діяльності в податковій та митній сферах держави. Ефективність полягає у тому, що інформаційне забезпечення дозволяє оперативно збирати та опрацьовувати усі види інформації для органів ДФС, а саме аналітичної, довідкової, статистичної, науково-технічної, митної, податкової тощо.

Зауважено, що інформаційне забезпечення органів ДФС України здійснюється стосовно: організації електронного документообігу; накопичення та збереження податкової й митної інформації в інформаційних ресурсах, автоматизованих інформаційних системах; опрацювання податкової й митної інформації, зокрема звітності; формування електронної бази нормативних документів.

Зазначено, що інформаційне забезпечення управління в органах ДФС України являє собою сукупність організаційних, правових та технічних заходів, що формують інформаційні зв'язки складових системи управління за допомогою упорядкування інформації, баз даних і знань.

У підрозділі 2.2 «Інформаційні відносини та організація захисту інформації в органах ДФС України» розглянуто інформаційні відносини в податковій та митній сферах держави, які визначено як однорідну групу суспільних відносин, що виникають під час здійснення інформаційної діяльності органами ДФС, під час створення, збирання, зберігання, одержання, використання, поширення, охорони та захисту інформації, необхідної для виконання покладених на ці органи функцій та завдань.

Захист інформаційних відносин та інформації в діяльності органів ДФС України визначено як сукупність дій, спрямованих на виявлення і протидію небезпекам та загрозам, що виникають під час функціонування інформаційних ресурсів та технологій. Такі заходи, зокрема, включають у себе протидію порушенню змісту та цілісності інформації, конфіденційності та небажаному розголошенню інформації, її перекручуванню, а також зниженню рівня доступності інформації.

Обґрунтовано, що основними реальними та потенційними потребами у захисті інформації, яка має обіг в органах ДФС України, є загроза розголошення такої інформації, що згідно із законодавством становить державну чи іншу таємницю, а також службової інформації, що є власністю органів ДФС та спрямована на гарантування її інтересів (зокрема конфіденційної інформації, що є власністю фізичних або юридичних осіб – платників податків, зборів).

Визначено комплексний підхід до захисту інформації в органах ДФС, як якісний та дієвий процес нейтралізації можливих загроз безпеці інформації, що стосується збору та адміністрування податків, зборів.

Систему захисту інформації та інформаційних відносин в органах ДФС визначено як взаємопов'язану сукупність організаційних та інженерно-технічних заходів, засобів і методів захисту інформації. Для її створення потрібно використати заходи захисту інформації, які мають сертифікат відповідності або експертний висновок з позитивним результатом у сфері технічного та/або криптографічного захисту інформації.

У підрозділі 2.3 «Управління інформаційними ресурсами в діяльності органів ДФС України» розкрито поняття та дано характеристику інформаційних ресурсів, які функціонують в органах ДФС. Встановлено, зокрема що створення державних інформаційних ресурсів в органах ДФС України здійснюється на підставі інформації, отриманої від громадян, органів державної влади, органів місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання і громадських об'єднань.

Інформаційні ресурси органів ДФС України є власністю держави, що перебувають у веденні ДФС України згідно з їх компетенцією та підлягають обліку і захисту, який забезпечується державою.

Встановлено, що в інформаційних ресурсах, які функціонують в органах ДФС, містяться відомості, що відображаються у податковій звітності та

документах, які надають під час проведення митних процедур, а також інших документах, у яких відображено податкову або митну інформацію. Інформаційні ресурси органів ДФС включають сукупність електронної інформації та відомостей, створених та накопичених в інформаційних та телекомунікаційних системах.

У підрозділі 2.4 «Адміністративна відповідальність у сфері забезпечення інформаційної безпеки ДФС України» визначено підстави виникнення адміністративної відповідальності за інформаційні правопорушення, а також досліджено суб'єктів таких правопорушень.

З'ясовано, що нормативне закріплення адміністративної відповідальності у сфері забезпечення інформаційної безпеки органів ДФС України є важливим фактором захищеності інформації та інформаційних ресурсів.

Підставою для виникнення адміністративної відповідальності за інформаційні правопорушення є здійснення суб'єктом (учасником) інформаційних відносин порушення законодавства у сфері інформаційної безпеки органів ДФС України.

Встановлено, що адміністративна відповідальність є невід'ємною ознакою та безпосереднім наслідком інформаційних правопорушень у діяльності органів ДФС України, що віддзеркалює правове оцінювання країною протиправного використання інформації, інформаційних ресурсів, інформаційно-комунікаційних систем, фактів порушення права на інформацію фізичних або юридичних осіб.

Зазначено, що адміністративне стягнення за інформаційне правопорушення в ДФС України у вигляді штрафу не завжди відповідає реальній заподіяній шкоді. Законодавством, крім основних обставин, які обтяжують чи пом'якшують адміністративну відповідальність, фактично не встановлено додаткових критеріїв визначення остаточного розміру стягнення відповідно до його мінімальних і максимальних меж. Вказане фактично ставить перед уповноваженим органом адміністративної юрисдикції завдання визначити одну із властивостей адміністративного правопорушення щодо призначення відповідальності за його вчинення. Це може призвести до того, що в рамках окремих видів адміністративних правопорушень щодо забезпечення інформаційної безпеки органів ДФС України адміністративна відповідальність за ці правопорушення може значно відрізнятися за якісними показниками в однакових категоріях справ, що викликає зниження профілактичної дії адміністративних стягнень.

Розділ 3 «Напрями удосконалення правового регулювання інформаційної безпеки в діяльності органів Державної фіскальної служби України» складається з двох підрозділів, присвячених визначенню нормативно-правового регулювання інформаційної безпеки органів ДФС України та аналізу міжнародно-правового досвіду у цій сфері.

У підрозділі 3.1 «Актуальні питання удосконалення нормативно-правового регулювання інформаційної безпеки органів ДФС України» наголошено, що швидкий розвиток інформаційних технологій впливає на прийняття

законодавчим органом України нормативно-правових актів, спрямованих на врегулювання обігу інформації та дотримання положень інформаційної безпеки, а також прав та свобод людини і громадянина. Тому на сьогодні потрібно оперативно реагувати на зміни стандартів у цій сфері.

Особливим недоліком правового врегулювання інформаційної безпеки органів ДФС України є розпорошення цього питання у багатьох нормативно-правових актах.

Визначено, що вимоги інформаційної безпеки органів ДФС України потрібно включити до законодавства, в тому числі до конституційного, основних загальних законів, законів щодо організації державної системи управління, спеціальних законів, відомчих правових актів тощо.

Для забезпечення інформаційної безпеки органів ДФС України запропоновано встановити інститут податкової й митної таємниці.

Головними шляхами функціонування та дотримання правового режиму інформації в органах ДФС України є: забезпечення юридичних та технічних можливостей щодо доступу, обробки, збереження та передавання інформації; гарантування захисту інформації в органах ДФС України; доступ до автоматизованих інформаційних систем органів ДФС України з дотриманням відповідних механізмів захисту інформації, яка до них вноситься; впровадження в діяльність органів ДФС новітніх інформаційних систем та технологій, а також вдосконалення їх захисту; прийняття оновлених державних програм, спрямованих на вдосконалення правового забезпечення обігу податкової й митної інформації в державі, враховуючи міжнародний досвід та положення європейського законодавства; збільшення інформаційного обміну між національними органами та зарубіжними податковими й митними органами, що зумовлено транснаціональністю інформаційних правопорушень.

У підрозділі 3.2 «Міжнародний досвід реалізації адміністративно-правових засобів забезпечення інформаційної безпеки та шляхи його використання в Україні» розглянуто напрями міжнародної співпраці в досліджуваній сфері. Проаналізовано нормативні засади та порядок організації інформаційної безпеки у США, Великій Британії, Німеччині, Естонії, Канаді, Франції, Нідерландах і визначено напрями запозичення такого досвіду для України.

Доведено, що для України є позитивним досвід США, Великої Британії, Німеччини щодо створення системи інформаційної безпеки з єдиним координуючим органом, який зможе за короткий проміжок часу акумулювати сили та засоби різних державних і недержавних органів для протидії загрозам інформаційній безпеці та їх нейтралізації в державних органах.

Позитивним визначено досвід Естонії щодо розробки, впровадження та реалізації політики інформаційної безпеки Департаментом державної інформаційної системи, який функціонує в Міністерстві економіки та комунікацій. Основним завданням Департаменту державної інформаційної системи є налагодження політичної діяльності у галузі інформаційних технологій, створення плану заходів у сфері впровадження інформаційних

систем у державні органи. Виконавчим органом у загальній системі державної інформаційної політики й розвитку державного сектору інформаційних технологій є Естонський центр інформатики, який здійснює координацію розробки та керування державною інформаційною системою. З огляду на те, що в Україні відсутній єдиний державний орган, який би забезпечував інформаційну безпеку в органах державної влади, зокрема в органах ДФС, досвід Естонії є перспективним для нашої держави. Створення такого органу в Україні надасть можливість, зокрема, більш ефективно забезпечувати органи ДФС провідними інформаційними системами й протидіяти загрозам, які виникають в інформаційній сфері держави.

ВИСНОВКИ

У дисертаційному дослідженні виконано теоретичне узагальнення та запропоновано нове розв'язання наукового завдання, яке полягає у формулюванні науково обґрунтованих рекомендацій щодо наукового визначення сутності, змісту та способів забезпечення інформаційної безпеки під час виконання органами ДФС України своїх функцій, запропоновано напрями вдосконалення чинного законодавства та його застосування на практиці у вказаній сфері. Сформульовано висновки і пропозиції, спрямовані на вирішення зазначеного завдання, основні з яких такі.

1. Інформаційна безпека передбачає дієвий комплекс заходів, які повинні надійно захищати фінансово-економічну, соціальну, політичну й інші сфери діяльності держави, інтелектуальну власність осіб, а також відомості, що становлять передбачену законом таємницю. В органах ДФС більшість функціональних підрозділів тією чи іншою мірою виконують завдання із забезпечення внутрішньої інформаційної безпеки. Встановлено, що на сьогодні існують певні загрози інформаційній безпеці ДФС щодо забезпечення конфіденційності податкової та митної інформації, несанкціонованого втручання в роботу інформаційних систем, позаслужбового використання відповідної інформації. Ефективний захист інформаційних систем і баз даних є запорукою сталого розвитку країни та забезпечення безпосередньої інформаційної безпеки органів ДФС України.

2. Встановлено, що для вдосконалення інформаційного забезпечення управління в органах ДФС України потрібно вжити дієвих заходів, що проявляться у такому:

– організація захисту органами ДФС конфіденційної інформації про фізичних та юридичних осіб для недопущення несанкціонованого поширення такої інформації, а також забезпечення високого рівня адміністрування податків, зборів, обов'язкових платежів;

– розробці спеціальних програмних комплексів для виявлення та протидії несанкціонованому втручання до інформаційно-телекомунікаційних систем органів ДФС;

– здійсненні систематичного аналізу податкових та митних ризиків, що можуть бути пов'язані зі здійсненням несанкціонованого втручання в роботу автоматизованих систем ДФС України, з метою оперативного реагування та координації діяльності структурних підрозділів з їх відпрацювання;

– виконанні аналітичної роботи відповідними підрозділами ДФС для визначення фактів протиправної діяльності у податковій та митній сферах;

– проведенні митних процедур з використанням інформаційних систем і засобів їх забезпечення.

Процес управління в органах ДФС неможливий без накопичення відповідної інформації. Без належної інформації важко провести належну оцінку відповідної ситуації, виявити наявні проблеми, передбачити можливий перебіг дій, сформулювати цілі, яких потрібно досягнути, сформулювати та затвердити певні рішення щодо управління цими процесами та виконати контроль за їх реалізацією.

3. Встановлено, що під час виконання функціональних обов'язків органи ДФС використовують податкову та митну інформацію, правовий режим якої закріплено у Податковому та Митному кодексах України. Запропоновано поняття «митна інформація» чітко визначити в Законі України «Про інформацію», зокрема у ст. 10, що надасть можливість уникнути суперечностей щодо порядку її використання та зберігання органами ДФС, у тому числі під час внесення до інформаційних систем і баз даних.

4. Здійснено комплексне дослідження повноважень суб'єктів забезпечення інформаційної безпеки в органах ДФС України і конкретизовано їхні завдання та функції. Вивчення повноважень зазначених суб'єктів дозволило визначити, що їхні комплексні завдання та функції, спрямовані на гарантування інформаційної безпеки податкової та митної сфер держави, відображено не повною мірою. У зв'язку з цим запропоновано вдосконалити повноваження Головного управління внутрішньої безпеки ДФС України щодо виявлення і протидії інформаційним правопорушенням та розробити в інформаційно-телекомунікаційній системі «Податковий блок» підсистему «Електронний журнал безпеки», метою якого є зменшення можливості вчинення несанкціонованих дій посадовими особами ДФС України під час адміністрування податків, зборів та платежів. Ведення «Електронного журналу безпеки» дозволить фіксувати дії користувачів під час перегляду інформації, яка міститься в ІТС «Податковий блок». Використовувати підсистему «Електронний журнал безпеки» матимуть можливість лише співробітники внутрішньої безпеки.

5. Основними інформаційними ресурсами органів ДФС, які використовують під час поточної діяльності співробітники, є такі: інформаційна система «Податковий блок», до складу якої входять такі підсистеми: «Обробка податкових зобов'язань та платежів», «Облік платежів», «Податковий аудит», «Реєстрація платника податків», «Аналітична система»; автоматизована інформаційна система «Архів електронної звітності», у структурі якої діє інформаційна система «Єдиний реєстр податкових накладних»; автоматизована

система митних оформлень «Інспектор»; інформаційна система «Галузь»; автоматизована інформаційна система «Управління документами».

6. З'ясовано, що інформаційні правовідносини в податковій і митній сферах держави становлять собою однорідну групу суспільних відносин, які виникають під час виконання покладених на органи ДФС функцій та завдань щодо справляння податків та зборів, здійснення державної митної справи, а також щодо реалізації фізичними та юридичними особами права на податкову й митну інформацію.

7. Основними комплексними заходами захисту інформації й інформаційних відносин в органах ДФС України є: спеціальне діловодство; режим секретності, включаючи технічний захист інформації; технічний і криптографічний захист інформації; голографічний захист носіїв інформації; правовий та організаційний захист інформації як відокремлені види захисту, які передбачають порядок захисту, юридичну відповідальність, так і складові всіх інших видів (правову основу окремих різновидів захисту інформації).

8. Зазначено, що адміністративну відповідальність за вчинені інформаційні правопорушення потрібно розуміти як процедуру застосування до особи, яка визнана винною у вчиненні відповідних дій або бездіяльності та яка здійснила інформаційне правопорушення, конкретних заходів впливу відповідно до санкції порушеної правової норми, яка застосовується у встановленому випадку. Така норма є частиною системи інформаційного правопорядку, який формує правову основу інформаційного суспільства.

9. Визначено, що інформаційне правопорушення у діяльності ДФС України – це протиправна, винна (умисна або необережна) дія чи бездіяльність суб'єкта інформаційних відносин, який посягає на встановлений законодавством правопорядок у податковій чи митній сферах держави щодо обробки персональних даних, доступу до інформації, її захисту, а також посягає на функціонування інформаційних технологій та інформаційних ресурсів ДФС України, за яку законом передбачено юридичну відповідальність.

10. Встановлено, що особливим недоліком нормативно-правового регулювання інформаційної безпеки органів ДФС України є його розпорошення у великій кількості нормативно-правових актів. Характерною рисою національного інформаційного законодавства є декларативність значного масиву норм без указівок на шляхи їх реалізації, внаслідок чого спостерігається низький рівень правореалізації правових норм, які регулюють суспільні відносини у сфері забезпечення інформаційної безпеки.

11. Обґрунтовано необхідність внести зміни до Податкового кодексу України, а саме:

– до статті 72 ПК України, в якій закріплено порядок збору податкової інформації. Додати до вказаної статті пункт 72.2, в якому викласти перелік податкової інформації, яка є службовою, та закріпити вимоги щодо її конфіденційності. А саме, запропоновано пункт 72.2 статті 72 ПК України викласти в такій редакції: «72.2.1. Службовою інформацією в органах ДФС є така: податкова інформація та інформація з питань податкових перевірок; з

питань дотримання охорони державної таємниці, технічного та криптографічного захисту інформації; відомості стосовно інформатизації; інформація, що стосується роботи з особовим кадровим складом; інформація, отримана під час здійснення правоохоронної діяльності; відомості стосовно мобілізаційної роботи та цивільного захисту; інформація, яка опрацьовується не секретним діловодством; митна інформація.

72.2.2. За несанкціоноване розголошення відомостей, які містять службову інформацію, посадові особи органів ДФС несуть відповідальність, передбачену чинним законодавством.

72.2.3. Відомості, які містять у собі службову інформацію, надаються розпорядником інформації, якщо він правомірно раніше її оприлюднив.

72.2.4. Службова інформація має надаватися розпорядником інформації, якщо відсутні законні підстави для обмеження у доступі до вказаної інформації, що існували раніше.

72.2.5. Конфіденційна інформація, яку збирають, використовують і формують органи ДФС, розголошується з дозволу фізичної або юридичної особи, які є власниками такої інформації.

Конфіденційна інформація може поширюватися тільки за згодою осіб, які обмежили доступ до такої інформації, а у разі відсутності згоди – тільки в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини».

12. На підставі аналізу правового забезпечення інформаційної безпеки фіскальних органів зарубіжних країн встановлено, що координуючі органи систем інформаційної безпеки цих країн здатні за короткий проміжок часу акумулювати сили та засоби різних державних і недержавних органів для протидії загрозам інформаційній безпеці та їх нейтралізації у державних органах. Позитивний досвід США щодо створення Організації з надання допомоги жертвам розкрадання особистої інформації, яка функціонує в системі Служби внутрішніх доходів США може бути запозичений Україною, а його реальне впровадження в національну юридичну практику дасть змогу більш дієво захистити конфіденційну інформацію платників податків.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у вітчизняних наукових фахових виданнях та міжнародних виданнях

1. Шапка А.В. Інформаційні відносини в податковій сфері: теоретико-правовий аспект / А.В. Шапка, Н.А. Литвин // Науковий вісник НУДПСУ (економіка, право). – 2013. – № 4 (63). – С. 54–59.
2. Шапка А.В. Адміністративно-правове регулювання інформаційної безпеки в діяльності фіскальних органів / А.В. Шапка // Міліція України: щомісячний інформаційно-популярний та науково-практичний журнал. – 2014. – № 9-10 (207-208). – С. 26–28.

3. Шапка А.В. Склад та особливості інформаційних правовідносин в податковій сфері / А.В. Шапка // Юридичний науковий електронний журнал. – 2014. – № 6. – С. 143–146.

4. Шапка А.В. Понятие информационной безопасности в деятельности Государственной фискальной службы Украины / А.В. Шапка // Право и политика: научно-методический журнал. – 2015. – № 1. – С. 177–181. (периодическое научное издание Кыргызской Республики).

5. Шапка А.В. Поняття інформаційних відносин в діяльності органів Державної фіскальної служби України / А.В. Шапка // Карпатський правничий часопис. – 2015. – № 10. – С. 145–150.

6. Шапка А.В. Щодо визначення поняття захисту інформації в органах Державної фіскальної служби України / А.В. Шапка // Науковий вісник Херсонського державного університету. – Херсон, 2015. – № 5. – Том 3. – С. 87–89. – Серія «Юридичні науки».

Тези доповідей на конференціях

7. Шапка А.В. Діяльність органів Державної податкової служби України в умовах інформаційного суспільства / Н.В. Глушук, А.В. Шапка // Проблеми впровадження інформаційних технологій в економіці: матеріали VIII Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. – Ірпінь, 2012. – С. 77–81.

8. Шапка А.В. Надання електронних послуг платникам податків в умовах формування інформаційного суспільства в Україні / Н.А. Литвин, А.В. Шапка // Проблеми гуманізації навчання та виховання у вищому закладі освіти: матеріали X Ірпінських міжнар. наук.-педагог. чит. – Ч. 4. – Ірпінь, 2012. – С. 23–31.

9. Шапка А.В. Особливості інформаційних правовідносин у податковій сфері / А.В. Шапка, Ю.І. Савченко // Стратегія і тактика правових реформ: виклики сучасності: зб. матеріалів Міжнар. юрид. наук.-практ. Інтернет-конф. – Київ, 2013. – С. 136–139.

10. Шапка А.В. Административно-правовое обеспечение информационной безопасности в деятельности фискальных органов / А.В. Шапка // Административное право и процесс: история, современность, перспективы развития: тезисы докладов междунар. дистанц. научно-практ. конф., г. Москва-Запорожье. – ЗНУ. – 2014. – С. 270–271.

11. Шапка А.В. Деякі аспекти податкового контролю в умовах розвитку інформаційних технологій / А.В. Шапка, Н.А. Литвин // Реформування податкової системи України в контексті глобалізаційних викликів: матер. наук.-практ. інтернет-конф. (ДФСУ, НУДПСУ, Наук.-досл. центр з проблем оподатк.). – Ірпінь, 2014. – С. 150–151.

12. Шапка А.В. Правове регулювання інформаційних відносин в сфері оподаткування / А.В. Шапка // Проблеми правової реформи та розбудови громадянського суспільства в Україні: матер. міжнар. наук.-практ. конф. – Харків: ГО «Асоціація аспірантів-юристів», 2015. – С. 54–57.

13. Шапка А.В. Особливості управління інформацією в діяльності органів Державної фіскальної служби України / А.В. Шапка // Верховенство права та

правова держава: матер. міжнар. наук.-практ. конф. (Ужгородський національний університет, м. Ужгород). – 2015. – С. 169–171.

14. Шапка А.В. Теоретичні аспекти адміністративно-правової відповідальності у сфері забезпечення інформаційної безпеки Державної фіскальної служби України / А.В. Шапка // Юридичні науки: проблеми та перспективи: матер. IV Міжнар. наук.-практ. конф. – Херсон, 2016. – С. 110–112.

АНОТАЦІЯ

Шапка А.В. Адміністративно-правові засади забезпечення інформаційної безпеки в діяльності органів Державної фіскальної служби України. – *На правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – Університет державної фіскальної служби України, Ірпінь, 2016.

Дисертацію присвячено теоретичному осмисленню і комплексному вирішенню проблем забезпечення інформаційної безпеки в діяльності органів ДФС України.

У роботі здійснено теоретичне узагальнення та запропоновано нове вирішення наукового завдання, яке полягає у формулюванні науково обґрунтованих рекомендацій щодо визначення сутності, змісту та особливостей забезпечення інформаційної безпеки в діяльності органів ДФС та обґрунтуванні напрямів удосконалення національного законодавства і практики його застосування у зазначеній сфері. Визначено поняття та сутність управління інформацією в діяльності органів ДФС й виокремлено коло суб'єктів забезпечення інформаційної безпеки в органах ДФС.

Охарактеризовано концептуальні заходи організації захисту інформації та інформаційних відносин в органах ДФС й розглянуто систему управління інформаційними ресурсами в діяльності ДФС.

Розкрито проблемні питання інформаційного забезпечення управління в органах ДФС, адміністративної відповідальності за вчинені інформаційні правопорушення в діяльності ДФС.

Ключові слова: *інформація, інформаційна безпека, інформаційні правовідносини, захист інформації, інформаційні ресурси.*

АННОТАЦИЯ

Шапка А.В. Административно-правовые основы обеспечения информационной безопасности в деятельности органов Государственной фискальной службы Украины. – *На правах рукописи.*

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.07 – административное право и процесс, финансовое право,

информационное право. – Университет государственной фискальной службы Украины. – Ирпень, 2016.

Диссертация посвящена теоретическому осмыслению и комплексному решению вопросов обеспечения информационной безопасности в деятельности органов ГФС Украины.

В работе осуществлено теоретическое обобщение и предложено новое решение научной задачи, которая заключается в формулировке научно обоснованных рекомендаций по определению сущности, содержания и особенностей обеспечения информационной безопасности в деятельности органов ГФС Украины и обосновании направлений совершенствования национального законодательства и практики его применения в указанной сфере.

Исследована система обеспечения информационной безопасности путем повышения уровня защиты информации, а также задания и функции современной системы субъектов информационной безопасности органов ГФС.

Охарактеризованы концептуальные мероприятия организации защиты информации и информационных отношений в органах ГФС Украины, а также рассмотрена система управления информационными ресурсами в деятельности ГФС Украины.

Изучены проблемные вопросы информационного обеспечения управления в органах ГФС Украины, административной ответственности за совершение информационных правонарушений в ГФС.

Дано авторское определение понятий: «таможенная информация», «информационная безопасность в деятельности органов ГФС Украины».

Разработан проект Приказа о внедрении в информационную систему «Налоговый блок» подсистемы «Электронный журнал безопасности».

Усовершенствовано определение понятий: «управление информационными ресурсами органов ГФС Украины», «налоговая тайна», «таможенная тайна».

Проанализированы задания и функции субъектов обеспечения информационной безопасности в деятельности органов ГФС Украины, которыми являются Департамент охраны государственной тайны, технической и криптографической защиты информации, Департамент информационных технологий, Департамент обслуживания плательщиков, Департамент мониторинга доходов и учетно-отчетных систем, Главное управление внутренней безопасности.

Обозначено, что существенным недостатком правового регулирования информационной безопасности органов ГФС Украины является его распыление в большом количестве нормативных актов. Характерной чертой национального информационного законодательства является декларативность значительного массива норм без указаний путей их реализации, вследствие чего наблюдается низкий уровень правореализации правовых норм, которые регулируют общественные отношения в сфере обеспечения информационной безопасности.

Проанализирован опыт США, который является интересным для нашего государства в части создания Организации по оказанию содействия жертвам

хищения личной информации, которая функционирует в системе Службы внутренних доходов США. Этот орган осуществляет защиту конфиденциальной информации налогоплательщиков и проводит анализ представленных отчетных документов мошенническим путем.

Ключевые слова: информация, информационная безопасность, информационные правоотношения, защита информации, информационный ресурс.

ANNOTATION

A.V. Shapka, Administrative and legal principles of information security providing in activity of Ukrainian state bodies of fiscal services. – *Manuscript copyright.*

The thesis for the degree of candidate of legal sciences, specialty 12.00.07 - administrative law and process; finance law; information law. - University of the State Fiscal Service of Ukraine, Irpin, 2016.

Dissertation is devoted to the theoretical understanding and comprehensive solving problems of informational security providing in the activity of Ukrainian state bodies of fiscal services.

In the dissertation there was made the theoretical generalization and was proposed new solving of scientific problem, which consists in the formulation of scientifically grounded recommendations to determine the essence, content and features of informational security providing in the activity of Ukrainian state bodies of fiscal services and justification directions of improving the national legislation and practice of its application in the mentioned sphere. Moreover, there was determined concept and essence of information in the activity of Ukrainian state bodies of fiscal services and was singled out the range of subjects in providing informational security of the Ukrainian state bodies of fiscal services.

There were characterized the conceptual measures of organization information security and information relations in the Ukrainian state bodies of fiscal services and there was considered the system of information resources management in the activity of Ukrainian state bodies of fiscal services.

There was considered the problematic issues of information providing management in the Ukrainian state bodies of fiscal services, administrative responsibility for committed information offense in the activity of Ukrainian state bodies of fiscal services.

Keywords: information, informational security, information relations, information security, information resources.

Підписано до друку 22.11.2016 р.

Формат 60x90/16

Папір офсетний. Друк офсетний.

Друк. арк. 0,9. Тираж 100 прим.

Зам. № _____

Видруковано в друкарні

Університету державної фіскальної служби України.

08201, Київська область, м Ірпінь, вул. Університетська, 31